

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze

ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ

Důvod: 490/2000 - v. 100 - 80

PhDr. Alena Mosková

Podpis: J. G. 2004

TAJNÉ

Výtisk číslo: 25

VNITROSTRANICKÁ INFORMACE

102

Č. j.: inf. 03224 102

Počet listů: 9

Počet výtisků: 27

Den vydání: 7. prosince 1989

OBSAH

Poznatky o politické situaci dne 7. 12. 1989 ke 14.00 hodin

Podle zpráv krajských (městských) výborů strany jsou tendence ve vývoji politické situace nezměněné. Ze strany OF a stávkových výborů sílí tlaky na přípravu generální stávky 11.12.1989. Vede se boj za ROH bez komunistů. Mezi členy strany výrazně vystupuje požadavek na přechod vedení strany k ofenzivní politice, k pružnému řízení celé strany a na zabezpečení nepřetržitého toku informací do základních organizací strany. Trvá tlak ze stranických orgánů a organizací na potrestání funkcionářů, kteří přes 20 let zatajovali pravdivé informace o vstupu vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 do Československa a desorientovali tím celou stranu. Ve Středoslovenském kraji jsou názory, že by neměli být jen odvoláni, ale vyloučeni z KSČ. Doporučuje se, aby generální tajemník s. K. Urbánek reagoval rychleji na některé otázky a v rozhovorech s lidmi raději používal i obratu, že některé věci se prověří a budou řešeny.

Některé ZO KSČ se samy ruší také proto, že nejsou vyslyšeny jejich požadavky jít do akce. V ZO KSS Západoslovenských energetických závodů v Bratislavě přijali "zásady pasivity" až do mimořádného sjezdu a přijetí rozhodných závěrů. Zaznívají stále požadavky na urychlení konání mimořádného sjezdu, většinou do 20.12.1989 (Jihočeský kraj).

V názorové hladině komunistů i nadále převládá podpora generálního tajemníka s. K. Urbánka a vystupování předsedy vlády s. V. Adamce. S. M. Vogl ze Státní banky československé v Praze, člen KSČ od roku 1946, vyslovil podporu prohlášení s. Adamce s tím, že by měla být vyjádřena na manifestaci všech poctivých lidí na Václavském náměstí, kterou by zorganizovala KSČ. Doporučuje skoncovat s dosavadní kabinetní politikou strany, přestat hovořit o ztrátě důvěry, opřít se o důvěru komunistů dole a přejít k ofenzivní masové politické práci s cílem získat široké masy. Pokud je potřebná jeho pomoc, nabízí ji.

V Severomoravském kraji je požadováno, aby ÚV KSČ dal jednotné stanovisko, jak přistupovat k připravované generální stávce. Při předchozí stávce vznikl živelný a nejednotný postoj a její odmítnutí vyvolalo na pracovištích averzi proti komunistům s tím, že jsou proti demokracii. Opakují se také dotazy, jak se stavět k Demokratickému fóru komunistů. Zaznívají názory, zda by se k němu ÚV KSČ neměl jménem celé strany přihlásit. Na obvodu Praha 9 bylo doporučeno posoudit zveřejněný obsah návrhu OF na novou ústavu, který není podle prvních ohlasů mezi členy strany dobře přijímán.

V Praze 8 zazněla na aktivu předsedů ZO KSČ ze škol, zdravotnictví a vědeckých ústavů kritika Rudého práva s požadavkem na odvolání s. Hořeního, Kojzara a dalších. Na poradě vedoucích krajských administrací Rudého práva dne 6.12.1989 bylo konstatováno, že zájem o Rudé právo a krajské deníky neklesá, např. v Severomoravském kraji se zvyšuje. Vedení vydavatelství ÚV KSČ bylo mj. doporučeno urychleně svolat poradu šéfredaktorů krajských stranických deníků a večerníků, obnovit insertní rubriku u všedních vydání Rudého práva, zásadně redukovat výrobu teoretických časopisů KSČ a dořešit organizační strukturu tiskových podniků KSČ.

V Praze zaznívají obavy, aby z Ústavu marxismu - leninismu ÚV KSČ nebyly zcizeny nebo předány archivní dokumenty z období vzniku strany, protifašistického odboje a období 50. - 70. let.

Z okresu Trnava (Západoslovenský kraj) jsou signalizovány osobní útoky na funkcionáře stranických a státních orgánů, příslušníky SNB, (výhrůžné telefonáty, dopisy, rozbíjení oken). Na předsedu ZO KSS ve Slovliku Leopoldov byl podniknut útok s použitím střelné zbraně. Střela zasáhla jeho nohu. Manželka předsedy ONV Trnava byla udeřena kamenem do hlavy. Oba případy se šetří. SNB se zatím nechce vyjádřit k důvodům. Jsou i obavy, že se tyto útoky budou stupňovat. Ve Východočeském kraji v okrese

Hradec Králové se stupňuje tlak na komunisty na všech úsecích, třebaže dosahují mimořádných pracovních výsledků. Anonymní výhrůžky byly zaznamenány rovněž v okrese Frýdek - Místek (Severomoravský kraj). V Jihomoravském kraji sílí tlaky, aby Federální shromáždění se zabývalo slovním napadáním poctivých komunistů, kdy je urážena jejich lidská důstojnost.

V Severomoravském kraji je jako neobjektivní hodnoceno vysílání Čs. televize, rozhlasu i ostatních sdělovacích prostředků, které záměrně vyvolávají nálady nepříznivé pro KSČ, emoce strachu a nátlaku. Skandalizace ze sdělovacích prostředků, že sice "KSČ dohrála svoji úlohu" a varující slova "před silou tzv. aparátčků v podnicích, na OV, KV a ÚV KSČ" se využívají k útokům vůči politickým pracovníkům na všech stupních. Z Klatov (Západočeský kraj) je kritizováno, že přenosů Čs. televize např. 5.12. při zábavném pořadu "Rondo" je zneužíváno k výzvám k jednání, kdy jeden ze zpěváků pronesl "Zahod'te legitimace KSČ".

Situace ve stranických orgánech a základních organizacích je nadále rozdílná. Vedle hledání nových forem a metod práce se projevuje nervozita, vyčkávání na pokyny apod. Například OV KSČ Karviná (Severomoravský kraj) zpracoval návrh postupu okresní stranické organizace do mimořádného sjezdu KSČ, mobilizuje její činnost v duchu Akčního programu. Obdobný postup volí i OV KSČ Jablonec nad Nisou (Severočeský kraj) a OV KSS Rožňava (Východoslovenský kraj).

Západočeský KV KSČ upozorňuje na rozdíly v přístupech ZO KSČ ke stranické práci. Například v okrese Klatovy panuje mezi funkcionáři ZO KSČ nervozita, mnozí neví jak dál postupovat, neumí se v současné situaci orientovat.

Stranické orgány věnují značnou pozornost přípravě mimořádných okresních (obvodních) konferencí strany. Z informací územních stranických orgánů a pracovníků ÚV KSČ a výboru pro stranickou práci v ČSR vyslaných do okresů vyplývá, že tyto konference jsou organizačně i obsahově připraveny. Dokon-

čuje se předávání mandátů delegátům. V řadě ZO KSČ byla delegátům zvoleným na výročních členských schůzích vyslovena nedůvěra, případně sami prohlásili, že se konference nezúčastní. V těchto případech jsou na mimořádných členských schůzích voleni delegáti noví. Problémy s účastí na mimořádných obvodních konferencích jsou signalizovány z Prahy. Jednání obvodní konference KSČ v Praze 3 chce natáčet Čs. televize. Delegáti ze ZO KSČ v oblasti kultury v obvodu Praha 1 chtějí na mimořádné obvodní konferenci vystoupit s tím, že dosud nebyly splněny body 7, 8 a 10 ze stanoviska aktivu pražských komunistů ve dnech 25.-26. 11. 1989. Budou požadovat, aby se z tohoto důvodu konference nekonala a delegáti se rozešli.

Na zasedáních okresních (obvodních) výborů strany pokračují kádrové změny. Odstupují předsednictva, tajemníci. Jsou voleny nové orgány s podstatně menším počtem členů, akční výbory, které budou okresní výbory řídit do řádných okresních konferencí atd. Krajské (městské) výbory strany v informacích upozorňují na požadavky na změnu struktury strany. Především je požadováno zrušení krajských výborů.

Aparát stranických orgánů pracuje bez ohledu na čas, s maximálním vypětím. Má však obavy o svou budoucnost, o další pracovní zařazení. Například OV KSČ Mělník (Středočeský kraj) v informaci uvádí, že vzhledem k nejistotě která ve straně vládne, nemají pracovníci záruky, že v případě potřeby se strana o ně postará. Hledají si místa sami. Někteří uspěli, jiní ne, jen proto, že jsou pracovníky aparátu. Obdobná situace je i v dalších krajích.

Stanoviska komunistů k návrhu Akčního programu KSČ se příliš nemění. Trvá kritika jeho rozsáhlosti. Například v Jihočeském kraji je argumentováno tím, že Gottwaldovi stačilo k vyjádření akčního programu 10 bodů. v Severočeském kraji je návrh chápán spíše jako předvolební platforma. Členové strany nadále očekávají jeno značný návod pro práci ZO KSČ v současném období.

Souhrnnější stanoviska k návrhu Akčního programu budou formulována až na mimořádných okresních konferencích KSČ. Již dnes však komunisté navrhuji některá dopřesnění (např. jasněji formulovat termín "obnovená strana", vztah k iniciativám vznikajícím uvnitř strany atd.) či doplňky. Z Jihočeského kraje je např. navrhováno doplnit kapitolu Rozchod s minulostí o znění "KSČ bude usilovat o potrestání těch, kteří se největší měrou podíleli na zdiskreditování dobrého jména KSČ a svým jednáním přivodili krizový stav ve společnosti (korupce, zneužívání moci apod.). Požadováno je, aby program řešil zkvalitnění informovanosti členů strany atd.

Počet žádostí o ukončení členství v KSČ se zvyšoval i v průběhu včerejšího dne (6.12.1989). V Praze se např. zvýšil o cca 560, v Jihočeském kraji bylo evidováno nově 100 žádostí o odchod ze strany. Zvláště výrazné je snižování členské základny na úseku kultury a na školách. Severomoravský KV KSČ upozorňuje, že je vyvíjen tlak na komunisty, aby "pokládali členské průkazy, jinak že budou přeřazeni na horší pracoviště (např. JZD Nošovice, TZ Třinec).

Nadále dochází k aktivizaci OF i ve školství, vědě a kultuře. V současné době působí OF i na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČSR, sdružuje bezpartijní, kteří patřili spíše k horším pracovníkům. Stranické organizace na vysokých školách vyklízejí své sekretariáty. Na Filosofické fakultě UK, Akademii múzických umění komunisté diskutují o tom, kde budou ZO KSČ konat schůze. Na polovinu klesla členská základna na vysokých školách uměleckého směru. Snaha OF vytlačit organizaci KSČ ze škol pokračuje i na středních a základních školách, rozpuštěny byly ZO KSČ Gymnázium Štěpánská ul., Praha 1, ZŠ Na Chmelnici Praha 3 a řada dalších nejen v Praze. Na Pedagogické fakultě v Hradci Králové se tvoří komise, které budou rozhodovat o tom, kdo z pedagogů odejde a kdo zůstane. Na Lékařské a Pedagogické fakultě v Hradci Králové zapečetilo OF místnosti kádrového odboru.

Mění se taktika v obsahu vystoupení představitelů OF. Např. na Ostravsku poukazují na problémy místního charakteru, na které se upozorňovalo již dříve a nebyly řešeny. V podnicích pokračuje OF v kladení ultimativních požadavků, v závodech Rudého práva ve Větřní (Jihočeský kraj) Občanské fórum požaduje od velitele Lidových milicí do dvou dnů vyklidit ze závodů veškerou výstroj milicionářů. Jsou vyslovovány požadavky na anulování provedených voleb v ROH a jejich opakování bez zastoupení komunistů v dílenských a závodních výborech ROH. V Chiraně Bratislava si Veřejnost proti násilí osobuje právo hovořit do kádrových záležitostí. Kategorickým požadavkům OF se podřizují někteří vedoucí hospodářští pracovníci. Ředitel Šmeralových závodů v Brně jedná pouze a výhradně s představiteli OF.

V nejružnějších uměleckých institucích a kulturních zařízeních vyslovuje OF nedůvěru téměř všem vedoucím pracovníkům - komunistům. Tito vedoucí pracovníci a funkcionáři KSČ nenacházejí prakticky žádnou možnost pracovního uplatnění ve svém oboru. Odbor kultury a umění oddělení školství vědy a kultury ÚV KSČ upozorňuje vedení ÚV KSČ, že jedním z nejnaléhavějších bodů při připravovaných jednáních s koordinačním výborem OF by měla být i tato otázka.

Politická situace v útvorech, zařízeních a vojenských školách ČSLA se podstatně nezměnila. Výraznější je však diferenciace názorů a postojů na současnou vnitropolitickou krizi a východiska z ní. Vliv společenského pohybu zejména na činnost Občanského fóra se stále více promítá do nálad a postojů jednotlivých kategorií příslušníků ČSLA. Příznivě bylo přijato jmenování s. M. Vacka ministrem národní obrany ČSSR.

Politické orgány a ZO KSČ v ČSLA intenzivně připravují mimořádné členské schůze a svazkové konference KSČ k volbě delegátů na mimořádný sjezd strany. K obsahu Akčního programu jsou vyslovovány rozdílné názory. Většinou je požadováno více bezprostředních opatření k současnému vývoji, požaduje se

vyjádřit taktiku na nejbližší období, přehledněji uspořádat úkoly strany. Jsou vyslovována kritická stanoviska k účinnosti stranické práce v ČSLA. Pasivita ÚV KSČ a prosazení požadavku opozice na odstranění vedoucí úlohy strany jsou jednou z hlavních příčin odevzdávání členských průkazů KSČ (cca 60 lidí). Vyskytují se časté názory na možnost vystoupení z KSČ u příležitosti rozpuštění ZO KSČ a nepřihlášením se v místě bydliště.

V názorech vojáků z povolání převažují obavy o osud socialismu v ČSSR. Nadále sílí hlasy na zastavení ústupků Občanskému fóru, na taktické využívání jeho chyb a nedostatků. Pripomíná se, aby se strana vyvarovala vlastních chyb jako například ve složení federální vlády. Požaduje se, aby představitelé stranických a státních orgánů vystupovali daleko přesvědčivěji v boji s opozicí a více argumentovali o poctivých úmyslech a krocích strany. Velmi kriticky se vojáci z povolání vyslovují k nátlakovým požadavkům Občanského fóra jako je změna vysílací doby Čs. televize v jeho prospěch, zrušení ZO KSČ na závodech, zakládání občanských a stávkových výborů bez komunistů apod. Absolventi vojenských škol často poukazují, že již nejde o požadavky studentů. Byla rozbita administrativně direktivní moc, ale nikdo nedává perspektivu, zejména pro životní úroveň.

Vojáci základní služby událostem věnují menší pozornost, vyjadřují určitou únavu z přemíry informací, v televizi se více zajímají o zábavné programy. Značná část vyslovuje názor, že důsledky krize nakonec odnese dělnická třída.

V došlých rezolucích (520) dne 7. 12. 1989 trvají požadavky na zavedení "milionářské dávky", větší akceschopnost vedoucích orgánů strany, na včasnou a jednoznačnou informovanost o záměrech vedení strany tak, aby nebyly základní organizace nuceny pod největším tlakem rozhodovat živelně, nejednotně, někdy subjektivně, na zrušení KV jako mezičlánek řídicí

stranické práce, na uvolnění všech členů kteří zklamali důvěru strany, ze všech funkcí a provést důkladnou očistu strany, na přijetí zákona o povinnosti předkládat doklad o nabytí majetku. Všeobecně je vyslovován nesouhlas s postojem Občanského fóra, které se vydává za mluvčího všech pracujících. Závody, podniky a instituce striktně odmítají zaměstnávat pracovníky aparátu KSČ třeba i jako pomocné síly. Vyskytují se obavy, aby se ministerstva vnitra a národní obrany nedostala z vlivu stranické sféry.

Z uvedených informací doporučujeme k posouzení následující návrhy :

- urychleně potrestat a odvolat funkcionáře, kteří přes 20 let zakrývali pravdu před stranou a celým národem kolem vstupu vojsk v roce 1968. Tím je možno předejít i generální stávce.
- Mimořádný sjezd KSČ konat dříve (většinou se navrhuje do 20.12.1989).
- V Rudém právu zavést rubriku ke zpětnému informování členské základny. Prakticky denně touto formou sjednocovat postup strany v současném období. Zveřejňovat rozhodnutí orgánů ÚV KSČ, reagovat na upozornění a připomínky z nižších stranických orgánů i jednotlivých komunistů.
- Zaujmout stanovisko, jak se mají zachovat stranické orgány a organizace ke generální stávce 11.12.1989.
- Stanovit taktiku k zachování vlivu strany v ROH.
- Vyzvat příslušné orgány k přijetí udržení klidu a pořádku. Zveřejnit případy fyzického a psychického napadání funkcionářů a jejich rodinných příslušníků. Požádat Federální shromáždění, aby se zabývalo vznikající situací.
- Zabezpečit archivní dokumenty o straně z ÚML ÚV KSČ.
- Opětovně je požadováno zaujetí stanoviska k Demokratickému fóru komunistů.
- Z marxistickoleninských pozic posoudit návrh OF na obsah nové ústavy a vést s ním dialog.